

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Lucae Opalenii. Marsalci Curiae Regni Poloniae. Seu
(Anagrammatice.) Pauli Næoceli De Officiis Libri Tres**

Opaliński, Łukasz

Amsterdami, 1668

Pars Capitis Tertia. De Obligatione, Tertia Juris Specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46825)

PARS CAPITIS TERTIA.

De Obligatione, Tertia Juris Specie.

Juris ultima species explicanda superest: nempe *Obligatio*. Cujus, inter homines necessitatem, non minus quàm potestatis, atq; Dominii, invexit defectus Charitatis. Si hæc enim potuisset integra manere; alter alterum officio sine ulla flagitatione præveniret: nihil tanquam debitum, à se mutuò exigent: non obligatio; sed mutua esset Dilectio. Ex illâ verò spontanea & benevola manasset beneficentia. Præsertim cùm minimè onerosa fuisset, imò vix fuisset, in abundantia rerum, suapte provenientium. Sed diluto hocce Charitatis, ut ita dicam, glutino; quærendum fuit aliud: quo, cùm amore, aut nollemus, aut non possemus adstringi; saltem ex debito ad invicem teneremur. Orta ergo est obligatio: non modò illa; quæ ex potestate & Dominio manat, sed varia insuper *Promissorum: Furamentorum: Contractuum*: quibus velut vinculis vincimur mutuò, & illigamur. Horum omnium, *fundamentum & basis est Fides*: de quâ primùm dicam: & post tres obligationum species explicabo.

Obligatio inter homines necessitas.

Ut quæritur caritas non vinciat.

Promissura. Furamenta. Contractus. adstringat. Horum

Fides, est Concordia mentis & verbi: verum fundamentum Fides.
ra: constans: & efficax. Tria ex definitione ejus apparent requisita. Nempe *Veritas.*

erit
 redi-
 unt:
 dita-
 à 74-
 r.
 est à
 o fit:
 abere,
 facto
 non
 nullâ
 ue a-
 abje-
 o gra-
 oluit:
 Præ-
 m in-
 tionis
 c Do-
 ifitio-
 Præ-
 Lon-
 oriam
 quillæ,
 què ad
 conten-
 deniquit
 2.

PARS

*Qua de-
finitur.* Imprimis: non tam ea, quæ est; Intel-
lectus rectè cognitæ rei; sed potiùs in lo-
cutione veracitas: id est, *sermo congruens
menti: seu Intellectui: cui oppositum menda-
cium: seu contra mentem dictio.* Exigit
*Ejus ve-
ritas.* verò: non modò natura verbi; ut cùm sit
animi imago, verè eum repræsentet; sed
etiam commodum Societatis; ita clausum
pectus oratione aperire: ut tutò credere
*Constan-
tia.* possimus: nec timeamus falli. *Aliud re-
quisitum fidei, est dicti Constantia:* ut,
quod semel locutus sis, fatearis semper te
dixisse: & religio sit; declaratam infi-
Effectus. ciari voluntatem. Tertiò, ut dictum ef-
fectum reddas: ut, inquam, pondus
insit verbis: & *vocem facta sequantur.* Hæc
*Et mira
in nos vis* sunt partes Fidei, quam natura ipsa, ne-
scio quomodo nobis unicè commendat,
exososquè prorsus reddit ejus temeratores.
Pueros vide: (inquit Lipsius:) mendacium
inter prima probra objiciunt: & quanquam
levitate quandam assumunt; tamen judi-
*Societati
mice
proficua.* cii rectitudine damnant. Admiranda pro-
fectò Dei providentia: virtutem hanc,
sine quâ vita & societas stare ægrè possit,
animo inferentis: & contrarium ipsi vi-
tium, nempe perfidiam, evidenter ut
plurimùm punientis. Itaque firmiter re-
tinenda est: velut Sanctissimum humani
*Itaque
Sancte
habenda.* pectoris bonum.
Retinenda autem primò *in Promissis.*
Pro-

Promissum verò est; declaratio Volunta- *Et primò*
 tis de futuro: certitudinem faciens adim- *in pro-*
 plendi. Si *gratuitum* est; peccat quidem; *missis.*
 qui ei non satisfacit, nempe mentiendo,
 non tamen facit injuriam: nec reposci
 potest tale promissum; nisi sit solennis
 verborum obligatio: aut testibus firmata *Qua*
 stipulatio: aut manentibus signis, nempe *quatenus*
 literis, expressa. Talis enim demum, *obligent.*
 Jus conferre videtur: quia deliberatæ est
 voluntatis: & cujus convinci promissor
 facilè potest. Promissa verò non gratuita;
 & quibus inest *συναλλαγμα* quin obligent, *commu-*
 indubitatum est. Sed talia, jam Contra- *tatio.*
 ctus erunt: de quibus mox dicam. Cæte- *Eorum-*
 rum, ut Promissum valeat, requiritur *que re-*
usus rationis in promittente. Deinde, nulla *quisita*
 injusta per vim & metum adactio: facta *ostenduntur.*
 ab eo, cui promittitur. Injusta inquam:
 Nam quæ justo bello fit, obligat: quæ à
 latrone, invasore, scædifrago, perjuro;
 minimè. Tertiò: ut *materia sit* (ut ita
 dicam) *promissibilis*: nempe non illicita:
 nam in tali; scelus esset fides. Tum verò
 in nostra Potestate sita. Nam ultra eam
 non tenemur. Et demum obtenta, *non*
per imposturam, aut falsâ causâ. Eâ enim
 deprehensâ, & cessante, meritò mutatur
 Promissum. Nam fraude & dolo inducti;
 nihil promittunt.

Jurisjurandi sequitur obligatio: defi-
 G 5 niturquè:

Jurisjurandi obligatio. niturquè: *Affirmatio*, Deum testem constituens: & si sciens fallit, vindicem. Magna profectò ejus Auctoritas: quæ Divinitatem & providentiam adstruit: estquè testimonium; animæ, naturaliter, Deum punientem mala, agnoscentis. Unde religio ejus, meritò, maxima esse debet: & temeratio non proximo tantum, sed Deo etiam, quem testem capis, injuria. Cavendum ergo: *ne assumatur*, non modò *in re falsa*; sed *ne in levi* quidem: & *non penitus necessariâ*. Dupliciter autem juratur: nempe, vel *asserendo*: vel *promittendo*. *Afferivum*. *Afferivum* Juramentum; ut culpatus facti mei, vel proximi, testimonium juridicè perhibeam; necessarium & inevitabile esse debet. Minus, ut rem vindicem: & præsertim exigui pretii. Tum inquam profectò justius est abstinere. *Promissorium*, nisi jure exigatur ab eo, cujus summè interest, non decipi; ut plurimum vitandum: studendumquè vitæ probitate mereri: ut nec juratis credatur: & *sit, sermo noster, est, est, non, non*: nam quod ultra hoc est, à vitio est.

Si adsint requisita validi juramenti. Ut verò validum sit Juramentum; & obligans; eadem fere, quæ circa promissâ dicta sunt, requiruntur. Nempe, ut Jurans, mentis sit compos: & non fraude inductus: & ne res illicita, aut impossibilis esse, post præstitum Juramentum de-

*Et requi-
sta.* tractu do ut des; ut indicium fiat occulti
vitiï: rei furtivæ: malo vel incerto Jure
possessæ: servi fugitivi: Tum ut iniquum
pretium, ob indigentiam proximi, avarè
non exigatur. Quanquam per hoc pecca-
ri quidem potest, sed vix Jus vindicationis
competere. Nam modus licitationis; uti
& æstimatio; ab affectu in rem, à tempore,
à copiâ, pendet. & continuò variabilis est.

*A licita-
tione. &
conven-
tione mu-
tuâ pen-
det.* Inde Conventio, Æqualitatem rei, cum
pretio decernit: & si culpâ, fraus, dolus
& abest; jure rescindi non potest. Eadem ra-
tio est, dum intercedit do ut facias: vel fa-
cio ut facias. Merces enim, & mutua o-
pera, aut officium, itidem ex Conven-
tione & consensu partium pendet. Et si

*Et stan-
dū prout
convenit.*

ergo Æqualitas, aut certè Proportio, vi-
detur requiri in Contractibus; attamen
profectò standum est, prout convenit,
& pactum intercessit, modo: absque do-
lo malo: & ex fide bona.

*Hæc est
nova sy-
nopsis
Juris.*

Habes novâ hæctenus, sed puto non in-
commodâ partitione, explicatum com-
pendium, & synopsis Juris. Accuratio-
verò ejus tractatio, etsi ex hisce fontibus,
facilè deduci posset; tamen non est argu-
menti à me instituti. Et sunt, qui hæc
abundè, & plus satis præstiterunt. Mihi
verò mens fuit, ostendere: quatenus Jus
constitutum, temperet iis, quæ potuif-
sent penitus charitatem inter homines ex-
tin-

*Consultò
paucis
explicata.*

tinguere: si prout necessariò introducta fuerunt, ita ad libitum retenta, vel exercita fuissent. Quoniam autem illud ipsum Jus, si strictè nimis sumatur, exigaturquè; longè potest à Charitate abducere; ideo hujus Tractationis meritò ponendum est.

CAPUT TERTIUM.

In quo ostenditur temperamentum summi Furis per Charitatem. Idquè Admonitione, Consilio, & Exemplo Christi.

Vetus enim illud & tritum sermone *Summè* proverbium: *summum Jus, summam Jus sum-* esse injuriam. *ma crux.* Causa dicti: Quod tria illa; nempe, *Potestas, Dominium, & obligatio,* tam largè & copiosè, jure concedantur; ut facillimè eorum specie ac obtentu, extrema multa contra Charitatem committi possint, citra pœnam & vindictam. *Et causâ dicti exponitur.* Pro-num autem est genus humanum, indulgere sibi: & quæ permittuntur; velut laudata ampliare. Hinc leges iniquæ sæpè conditæ: quæ licentiam potiùs augerent; quàm Jus constituerent. Hinc earum Interpretatio prava: hinc consuetudines quæcunque modò inveteratæ pro legibus.

Exempla hujus licentiæ passim sunt. Nam Potestatis abusus ostenditur. Potestas; primùm tam severè, avarè, arroganter, & superbè exercetur; ut qui parent, vix putentur hominum vice. *Gemit*